СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 139. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 15 червня, 1934. VOL. XLII. No. 139. Jersey City, N. J., Friday, June 15, 1934. THREE CENTS.

ПРОПОЗИЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА НА ПОКІНЧЕННЯ СТАЛЕВОГО СТРАЙКУ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт вислав до конґресу проєкт закона про полагодження робітничих спорів, котрий мав би бути принятим у конґресі на місце проєкту сенатора Ваґнера, а котрий у першій мірі мав би полагодити сталевий страйк.

Цей проєкт уповажнює передовсім президента встановити по всьому краю ради для полагоджування спорів між підприємцями й робітниками. Ці ради мали би теж право заряджувати й переводити між робітниками вибори представників при переговорах між робітниками й підприємцями. Прикази цих рад мали би таке значіння, яке мають прикази федеральної Торговельної Комісії, і переводили би їх у життя федеральні суди; себто, сторона, котра чується покривдженою невиконанням приказу, мала би право запізвати противника в суд. Накінець проєкт закона постановляє кари за нарушення цього закона.

Проєкт вироблено в Білім Домі на конференції президента з демократичними лідерами палат конґресу.

ПРИГОТУВАННЯ ДО СТАЛЕВОГО СТРАЙКУ.

ПИТСБУРҐ.—Провідники сталевих юній, зібрані на конвенцію для вирішення питання страйку, простудіювавши проєкт президента про робітничий закон, не можуть догледіти, як цей проєкт може запобігти страйкови. Вони не припускають, щоб конвенція захотіла ждати, поки закон буде ухвалений в конґресі й переведений урядом у життя.

Провідники конвенції кажуть, що вони говорять в імени 400,000 сталевих робітників, а підприємці кажуть, що конвенція не говорить в імени четвертини робітників цього промислу.

Щоб запобігти страйкови, різні підприємства почали переводити в своїх фабриках голосування серед робітників над питанням робітничої заплати. Рівночасно так званий Американський Залізний і Сталевий Інститут заповідає, що тільки мала частина робітників вийде на страйк.

КОНҐРЕС ПРАЦЮЄ ПОСПІШНО.

ВАШИНҐТОН. — За одну середу сенат перемолов проєкти 224 законів.

Є між ними закон, що надає пані Кулидж, жінці колишнього президента, право висилати листи почтою задурно, і закон, що надає Федеральній Торговельній Комісії право розсліджувати рільничі приходи. Одна ухвала дає президентови право іменувати одного фельдфебля американської армії майором і пустити його на пенсію.

11 ОСІБ ЗГИНУЛИ ВІД ГРОМУ.

МЕКСИКО. — Підчас сильної громовиці, що навістила в середу велику частину Мексика, грім ударив у селі Хукстлягвака, в стейті Оаксака, в одну фарму та вбив на місці 7 мужчин і 4 жінки. Навіть парубка, що сховався був під поблизьке дерево, цей удар грому заглушив так сильно, що він відай помре. З ними згинули 30 штук худоби.

НАВІТЬ ЛІКАР НЕТЕРПЕЛИВИТЬСЯ ПОВІЛЬНІСТЮ ОПЕРАТОРА.

ПЕРТ АМБОЙ (Ню Джерзі). — До Перт Амбой Госпиталю привезено в середу вечером 68-літнього Михайла Майорського, котрого вдарив на дорозі проїжджаючий трок. Привіз його до шпиталю д-р Роберт Кінґ, котрий його знайшов раненого на дорозі. Лікарські оглядини показали, що раненому треба негайно зробити операцію. Як його положено на операційний стіл, д-р Кінґ сказав шпитальному операторови спішитися, бо інакше пацієнт помре.

„В тій хвилі", сказав оператор, поправляючи собі гумову рукавицю. Д-р Кінґ зірвався на рівні ноги та вдарив кулаком оператора в лице. Оператор упав на землю. Д-р Кінґ вийшов зі шпиталю. Операцію зроблено, але ранений таки помер.

ПОЖАР КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК. — Підприємство „Юнайтид Фрут Ко." дістало від свого корабля „Сакапа" що тепер знаходиться на кубайських водах, радіову вістку, що цей корабель виловив на Карібському морю 16 моряків норвезького вантажного корабля „Кнут Гамсун", котрий зайнявся минулої неділі та згорів до зеркала моря. Три дні моряки плили по морю без їжі й води, поки їх відкрила залога „Сакапи".

На кораблі „Кнут Гамсун" було всього 35 моряків. Де решта, вратовані не знають. Припускають, що вони потонули. Пожар поширився на кораблі так скоро, що радіовий оператор не мав навіть часу вислати заклик про ратунок.

ЦУКОРКИ ПОКАЖЧИКОМ ОЖИВЛЕННЯ БИЗНЕСУ

НЮ ЙОРК. — Річна конвенція Краєвого Союза Цукорників зібрала понад 3,000 делеґатів. Уряд організації подав до відома конвенції, що за останній рік споживання цукорків зросло на 28 процентів, або на 15 мільйонів долярів. Уряд уважає це красним доказом оживлення бизнесу.

ВИНАХІД ПРОФЕСОРА САСКАЧЕВАНСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

Д-р Е. Л. Герингтон, головний професор фізики у саскачеванському університеті, недавно винайшов такий прилад, яким можна буде вираховувати час до сотої частини секунди. Деколи при наукових дослідах треба дуже точно означити час, як довго триває якась проба, чи рух якоїсь машини. Дотеперішні годинники яких вживали по лябораторіях, могли означувати час тільки до пятої частини секунди.

ЖАХЛИВИЙ ВИПАДОК У ПІДГАЄЧЧИНІ.

В Литвинові, пов. Підгайці, знайшли три малі хлопці гранату, що залишилася ще з часів війни. Хлопці взяли гранату з собою в поле і, розложивши вогонь, кинули її у багаття, а самі поховались у глибокий рів. Але горіючий вогонь заманив трох інших хлопців, що бавилися недалеко, і вони, не передчуваючи нічого злого, підійшли до вогню. Одначе в тій самій хвилині експльодувала граната й одному з них, 10-літньому Михайлови Юркову, відірвала голову з такою силою, що відкинула її далеко від тулуба. На місце нещасного випадку прибіг небавом батько вбитого хлопця і мабуть у приступі божевілля вхопив відірвану голову свого сина в руки та почав з нею бігати по полі, аж поки люди його не опритомнили.

ВІННИПЕҐ ЗА ДЕПОРТАЦІЮ, ОТТАВА ПРОТИ.

Кілька тижнів тому міська рада Вінніпеґу перевела була ухвалу, щоб канадійський уряд перестав депортувати людей, яких одинокою провиною є те, що, не пробувши в Канаді й пять років, вони мусіли просити міської допомоги. Від того часу деякі люди самі зголосилися до міської ради з просьбою, щоб їх депортувати. Міська рада вдалася з цею справою до Оттави, а з Оттави відповіли, що канадійський уряд не буде депортувати мешканців Вінніпеґу, поки місто не відкличе своєї попередньої ухвали.

В АНҐЛІЇ НЕ ЛЕГКО ФАЛЬШУВАТИ.

В Анґлії скінчився голосний процес проти трох польських горожан, Попельца, Турка і Наймарка, за фальшування анґлійських обезпечевих значків. В процесі зізнав комісар Скотленд Ярду, який приїздив до Варшави в цій справі, що обвинувачені фабрикували у Варшаві фальшиві значки і пересилали до Анґлії. Наймарк, який був у Лондоні, зрадився, бо пропонував різні шахрайства одному малярові, що був в дійсности конфідентом поліції.

Наймарка покарав суд карою 4 літ важкої вязниці. Попелец і Турек одержали по 2 роки звичайної вязниці. Після відбутої кари будуть усі депортовані до Польщі.

ВЕРТАЮТЬСЯ ДО РІДНОГО КРАЮ.

7,619 осіб, уроджених у Канаді, які перебували в Злучених Державах Америки, вернулися протягом минулого року до Канади. З інших країн вернулись до Канади 10,090 Канадійців.

ПЕРЕПЛИЛИ ОКЕАН У ЛОДЦІ.

До нюйорського порту приїхала у вівторок з Ґдині 25 стіп довга лодка. Власником її є Андрій Богомолець, а керував нею Г. Свехоський. Їхав з ними ще Ян Вітковський, але цей завернувся з Бермуди.

МАТИ І 6 ДІТЕЙ ЗГИНУЛИ В ОГНІ.

На фармі Филипа Ґілеспі в Бовсмен, Ман., вибухла пожежа, як експльодувала нафтова кухня. Полумя скоро охопило хату. Згоріло шестеро дітей та їхня мати. В часі вибуху пожежі батько дітей був у стодолі. Всякий ратунок був неможливий. Бовсмен — це мала фармерська кольонія біля саскачеванського кордону в північно-західній Манітобі.

ХЛОПЧИНА, ЖАРТУЮЧИ, ПОВІСИВСЯ.

В Ред Стар, в Алберті, 11-літній Фридрих Мейнк бавився з молодшими дітьми в катзі, вилізши на дерево, обвязав собі шию шнуром, якого другий кінець привязав до гиляки. Мабуть поховзнувся йому нога, досить, що він повис на шнурі й повісився направду.

З УСПІХІВ ГАРКАВЕНКА В БЕРЛІНІ.

Наш славний змагун, Олександер Гаркавенко, приступив до міжнародного турніру греко-римського дужання за „золотий пояс Німеччини" в неділю, 15. квітня. Його перша зустріч з найтяжчим Німцем, Йосифом Ферінґером, принесла йому перемогу у 16 хвилині. Другим противником українського спортовця-лицаря був найкращий змагун радянської Росії, Владимір Цейсіх, що за пять зустрічей з сильними конкурентами мав тільки одну поразку від молодого, багатообіцюючого Німця, Ганса Шварца, після 2 год. 42 хвилин тяжкої боротьби. В. Цейсіх виступає під червоним прапором. Вже перша зустріч Гаркавенка з ним виповнила вщерть будинок цирку. По всіх часописах і на плякатах зазначалось: „Україна проти Росії". Саме в день народження Адольфа Ґітлера відбулася рішаюча зустріч у присутності багатьох представників ріжних міністерств, війська і партії. Олександер Гаркавенко гідно підтримував українську славу в символічній боротьбі. За 62 хвилини проголошено перемогу України. Присутні зробили О. Гаркавенкови овацію.

ПОХОРОН ЖИВОЇ ЛЮДИНИ.

В Москві відбувся цікавий процес. Партійна управа московської фабрики продуктів щоденного вжитку потягнула до судової відповідальности комуніста інж. Лейтіна за недогляд, наслідком чого продукти виходили лихі. Не дожидаючи вислідів технічної експертизи, почали переслідувати інжиніра, причому партійна управа з представництвом професійної організації влаштувала демонстраційний похорон Лейтіна, підчас якого спалено портрет інжиніра. Тимчасом дохожденням виказали його невинність. Після демонстрації Лейтін відобрав собі життя. Наслідком того аранжерів демонстрації потягнено до відповідальности і засуджено на примусові роботи від 5 місяців до 1 року.

ХОЧУТЬ ДЕПОРТУВАТИ ЧОЛОВІКА, ЩО ЖИЄ 20 РОКІВ У КАНАДІ.

Йорктонська міська управа дістала петицію від міського бюра допомоги безробітним, щоб міська рада згодилася на депортацію до Польщі Василя Владичука, який побирає державну допомогу безробітним. Владичук приїхав до Канади в 1913 році. Міська рада ще не висказалася відносно депортації.

ТРАҐЕДІЯ НА ЛЮБОВНОМУ ТЛІ.

Минулої осени працював у фармера Персі Бейлія в Естеван, Саск., 22-літний Джеймс Нелсон-Ватсон. Він залюбився в 17-літній дочці фармера, Ейлін. Вона зразу любила його, але коли Ватсон покинув працю на фармі, старалась уникати його. Недавно Ватсон прийшов до дому її батьків. В тому часі в хаті була лише Ейлін та її старша сестра Рубі. Щоб не стрічатися з Ватсоном, вона замкнула двері. Та він розбив двері і прийшов у хату. Коли Рубі не хотіла пустити його до кімнати, він вдарив її буком по голові, а потім ловецьким ножем перерізав горло Ейлін. Рубі мала ще стільки притомности, що зателефонувала до поліції. Ватсона арештовано, як він спокійно йшов з місця злочину дому. Ейлін померла, а Рубі забрано до шпиталю. Ватсон відповідатиме перед судом за вбивство.

КРУТИМИ СТЕЖКАМИ.

В Ужгороді відбулася нарада нового польського консуля, д-ра Жидовського, з редактором москвофільської „Народної Газети" у Пряшеві. Обговорювано політичні, денникарські й економічні справи. Як відомо, попередній польський консуль в Ужгороді був не тільки ідейним прихильником москвофілів, але й помагав їм матеріяльно, тобто давав гроші на видавання москвофільського „Подкарпаторуского Голоса", а навіть сам писав протиукраїнські статті у ньому. Це вийшло на верх і консуля в Ужгороді мусіли змінити.

ЗАСТРІЛИВ ЛЮБОВНИЦЮ И СЕБЕ.

У Виндзор, в Онтеріо, 30-літній Гос Греско по сварці зі своєю любовницею, панною Марґаретою Ботрил, застрілив її, а потім вистрілив у себе. Марґарета впала трупом на місці, а Греска забрано до шпиталю, де він бореться зі смертю. Греско сварився з панною Ботрил яких дві години, заки прийшло до стрілянини. Він закидав своїй любовниці, що вона скрізь підглядала його.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ ПОПИТ ЗА ПСАМИ.

„Вечерная Москва" пише, що в останньому часі дуже подорожали в СССР пси, бо мобілізують їх на „службових псів" для охорони збіжа в полі перед „заможними колгоспниками". Голодуюче населення стинає крадькома колосся на полі, щоби ратуватися від голодової смерти, а хмари чекістів і всяких ударників стали безсильними. Мобілізація псів не дає великих вислідів, бо песій рід майже вигублений голодуючим населенням.

ТРИЮМФ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕЇ НА ПІДКАРПАТТЮ

УЖГОРОД (Підкарпаття).—Дня 27 травня відбувся пятий конґрес українського вчительства Підкарпаття. Конґрес випав величаво. Не зважаючи на те, що через крізу і загальне безгрошевя не могло прибути на конґрес багато свідомого вчительства, було на конґресі 781 учителів та професорів, членів української вчительської громади. Конґрес відкрив голова вчительської громади, посол Гуснай, згадавши у своїй промові коротко історію змагань українського вчительства за українську школу на Підкарпатті. Українське вчительство, говорив він, домагається, щоб нарешті зі школи раз на завжди усунена чужа московська мова і всілякі дивоглядні язичія, щоб нарешті в школах лунала всюди наша прекрасна народня українська мова, щоби були переведені зміни в шкільному рефераті, який мусить перейти в руки Українців. Епископ Стойка взивав учительство працювати і поза школою на полі національної культури і християнської моральности. Сенаторка Кисілевська привитала зїзд від імени галицьких Українців, говорила про один, всюди однаковий український нарід, кликала до витревалої праці для народу, закликала не зневірюватися тим, що наше народнє поле заросло хоптою, бо чим більше праці, тим більше завзяття. Директор о. Волошин говорив про український національний напрям у школі. Учитель, який хоче бути сумлінним і добрим педагогом, мусить прислухуватися духови цілого народу. Абсолютно не визнається в педагогічних справах той, хто легковажно твердить, що націоналізм вже пережився. Далі говорив о. Волошин про те, як учителі зірвали з рабським духом штучно защеплюваної на Підкарпаттю чужої, нам ворожої культури. Праський посол Войта Бенеш обстоював гарячо українську мову, а не яку іншу, для української дітвори на Підкарпаттю. Настрій конґресовців був певний і бадьорий. Українська культурна праця з кождим роком зростає і глибшає. Стверджено, що ніхто з тих народних працівників уже не уступить перед марними загрозами агентів Москви і всіх її приятелів і посіпак.

КОНҐРЕС УКРАЇНСЬКОГО ЖІНОЦТВА ПІДКАРПАТТЯ.

УЖГОРОД. — Конґрес українського жіноцтва випав надзвичайно вдатно, прибули делеґатки зі всіх сторін Підкарпаття. Обговорено цілу низку важних справ щодо завдань українського жіноцтва на Підкарпатті. Учасниці конґресу явилися на Службі Божій, відправленій еп. Стойкою, гремільно в барвистих, українських національних строях, а потім по відправі сформували похід і рушили вулицями міста з українськими синьо-жовтими прапорами й алегоричними повозами, які зображали 4 пори року. Підчас походу грали кілька орхестр. В поході було понад 4,000 учасників.

Конґрес відкрила пані Ірина Невицька, яка між іншим підкреслила, що „проклятий язиковий вопрос" зліквідує на Підкарпатті українська жінка тим, що виховає дітей у непохитно українськім національним дусі. А о. Волошин закликав матерей з Підкарпаття, щоби вони не сміли терпіти, як їх дітей мучать і калічать чужою й ворожою московською мовою. В резолюціях конґресу звернено найбільшу увагу на розвиток самодіяльности серед українського жіноцтва, запротестовано проти москвофільської кирині й чехізації шкільництва та домаганося визнання синьо-жовтого прапора як господаря підкарпатської землі.

БУДУЮТЬ НОВУ ЦЕРКВУ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ. — Митрополит Шептицький довершив посвячення площі під будову нової української церкви СС. Василіянок. У своїй проповіді підніс таке: Нехай Всевишній Бог дасть, щоби в тій церкві споминалися молитви за нас і за будучі покоління. Ми жиємо тепер надіями більше будучих поколінь.

ПОКЛІН ПОЛЯГЛИМ.

ЛЬВІВ. — На Зелені Свята, себто в традиційне свято поляглих, вирушили у Львові два процесійні величаві походи: один на Янівський, а другий на Личаківський цвинтар. Народу було кільканадцять тисяч. Всі учасники мали відзнаки українського Товариства Охорони Воєнних Могил. На обидвох цвинтарях прийшло до нападу пішої й кінної польської поліції, а то над могилами українських революціонерів, пок. Любовича на Личакові і пок. Луцейка і Крупи на Янівськім. Арештовано кількадесять осіб, головно з молоди за те, що співали українські національні пісні та розкидали летючки.

ПАНАХИДА ЗА БЛ. П. ОТ. ПЕТЛЮРУ.

ЛЬВІВ. — При участи еміґрантів з Великої України і представників українських центральних установ і преси відбулася панахида в православній Св. Юрській церкві за душу бл. п. от. Петлюри. Церква була у шерть набита. Як поминали в молитвах покійного „вождя Симона" то видно було в багатьох людей сльози не

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA". P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КРІЗА ДЕМОКРАТІЇ.

Кілька місяців тому ґрупа визначних Анґлійців видала публичну заяву про небезпеку для демократії. Підписані були під нею провідники ріжних ділянок анґлійського публичного життя: церков, університетів, штуки, науки, тощо. Недавно ті самі люди видали ще одну заяву, в котрій звертаються до питання, що робити практично людям, які хочуть ратувати демократію. Хоч заява писана Анґлійцями для Анґлії, вона має загальне значіння для інших країв і загально її дискутують по всіх країнах, де свобідна дискусія таких питань можлива.

Вийшовши з заложення, що демократія переходить тепер критичний момент та що вона може загинути, вони стараються показати умовини, серед котрих можливе її відродження й уратування. Передовсім мусіли вони відповісти на питання: від чого йде небезпека для демократії? Йде вона, як це відомо, з двох боків: від комуністів і фашистів. Ці дві течії, суттєво собі противні, сходяться в тому, що обидві орґанізують силу й обидві проповідують насильство й у практиці його вживають. В основу виступів проти демократії лягли знетерпеливлення з повільного парляментарного поступовання, знетерпеливлення зі слабого державного проводу, питомого парляментарним країнам, бажання скорого й відважного вирішування потреб, яких вимагає епоха й хвиля.

На основі цих фактів визначні Анґлійці кажуть, що демократія, хотячи вратуватися, мусить виповнити ці вимоги, поставлені до неї комуністичною й фашистівською аґітацією. Якщо демократія має вратуватися, вона, мовляв, має показатися здібною до роблення скорих рішень, як це може робити недемократичний уряд. З огляду на те, що скорість рішень здержують меншости, демократія мусить знайти новий спосіб трактування цих меншостей.

Свобода, котру вважається нерозривно звязаною з демократією, мусить далі для свого існування показатися згідною з силою. Парляментаризм мусить показатися здібним поступати сильно проти зорґанізованих меншин.

Анґлійські провідники, наскільки можна вносити з їх заяви, вірять, що анґлійська демократія зможе цього всього доконати. Себто, що анґлійський парляментаризм здібний на таку реформу, якої вимагає потреба скорого й сильного ділання. І вони вірять, що анґлійський парляментаризм дає Анґлійцям стільки добра, що варта його ратувати.

СВЯТОЧНИЙ ВЕЧІР НАЦІЙ У ВІДНІ

У вівторок, дня 15, м. м., відбувся у Відні в салях Гофбурґу влаштований Міжнародньою Студентською Ліґою мистецький концерт як Святочний Вечір Націй (**Festabend der Nationen**), у якому взяли участь теж Українці, і який увінчався незвичайно гарним, особливож для нас почесним успіхом. Під протекторатом ректорів усіх вищих шкіл у Відні той Вечір зорґанізований був ширшим спільним виділом, до якого зі сторони Українців увійшли: д-р Роман Залозецький, а далі теперішній голова нашої акад. „Січи", студ. мед. Осип Гридовий, та заступник голови, студ. прав Микола Сушко, при чім п. Гридовий був теж членом тіснішого комітету аранжерів свята. А надзвичайне зацікавлення віденської публики святом виявилося вже тим, що маєстатична саля Гофбурґу (Festsaal) була виповнена таки з самого початку Вечора трохи не побереги дібраним товариством. Дами явилися у вечірніх туалєтах, панове скрізь у чорному. Сама саля — де колись танцювали гості цісаря — це краса про себе: величаво висока, зі штуковим, мальовилами вкритим пляфоном, з кришталевими свічниками, та зі стінами, вистеленими блискучим мармором і пурпурними драперіями. І це мабуть атмосфера біло-пурпурних тонів у церемонійнім апартаменті Габсбурґів робить те, що хоч саля повна публики, то скрізь урочиста повага, притишена розмова і скупчене дожидання.

Але ось вже й початок:

Австрія як перша. Це увертура до „Оберона", виконана симфонічною орхестрою.

Опісля пан у чорному і в білих рукавичках витає публику, зазначуючи, що ціллю Вечора — взаїмне зближення народів, відмежених мовою і границями, зближення при допомозі орґану, найбільш зрозумілого для всіх, а саме краси рідного мистецтва, з яким тут поодинокі нації виступлять. І тепер як друга приходить до слова — **Німеччина.** Мужеський хор, не більше 20 чоловіка, співає народні пісні. Вандер-унд Гайматслідер. Але цей спів німецького хору не випав надто гарно, особливож на думку тих слухачів, що знають народні пісні Німеччини зі збірок Гердера і Дес Кнабен Вундергорн, з Уляндa, Меріке й Айхендорфа. Добір хору був сіренький і сірі й голоси, затеж багато цікавіший був „Гітлерґрус", яким німецький хор попрощав публику. Опісля, як третя точка — **Мадяри.** Спершу танець. Дві дами і два панове. Вони в народніх строях. Панночки в стрійних діядемах на голові, в червоних ґорсетиках, барвистих коротких суконках і червоних чобітках. Панове в червоних камізолях з золотистими шнурами, з широкими рукавами сорочок, у чорних штанах і чоботах. Вони танцюють у дві пари, при звуках фортепяну. Дівчата легесенько, ніби ритмом леготів, що хвилюють збіжами пушти, і поривом танцю, розгульно повіваючим круженвами їх війних суконок, хлопці під гострий такт, вибиваний бадьоро підківками чобіт. У ніжних обіймах рук і тіл кружляють обі пари іноді нематеріяльно беззвучними кроками, а проте під їх ногами горять якісь невидимі іскри, і проноситься від їх танцю щось, що солодко впиває. Після них грає ще мадярська орхестра Коче, але ви не слухаєте її, ви ще завжди почуваєте опянюючий ритм мадярського танцю. Далі — **Альбанія.** Молоденька панна в червоному, з червоною лентою, співає альбанську пісню. Співає її високим, але милим кольоратурсопраном, іноді з нотками глибоко ліричного моль, що пригадує щось українське. Дівчину з Альбанії приняла публика дуже ввічливо, і вона мусіла співати один наддаток. Після неїж — **Болгарія.** Гра болгарського челіста Славка Попова, який нам, віденським Українцям, пригадав трохи гру нашого славного местра Богдана Бережницького, хоч можна сказати, що Болгарин тоном згучніший. Затеж пянісіма просто чудової легкости дала нам пізнати **хорватська Тамборіца,** мандолінова орхестра, яка починала й кінчала так тихенечко, що не так то легко було це помітити. Рясного аплявзу добув теж хорватський співак, каммерзенґер Перо-Перотіч.

Так це шість перших точок програми, після яких наступає як сема — **Україна.**

В програмі зазначено: Національні пісні і танки. Дириґент: **А. Гнатишин.** Провід танків: **Осип Гридовий.** І враз у салі замітний рух. Слово „Україна" йде з акцентом нетерплячого дожидання з уст до уст. Публика вдивлена з усіх сторін в естраду, і тут з орхестри проносяться перші тони нашої музики. Це **гопак.** Його танцює молоденька пара, пятнацятьлітня **Стефа Яцівна** й не багато старший **Михайло Остапчук,** обоє в народніх строях, розкішних своєю барвистістю, а головно блиском голубого шовку, який прегарню відбиває від пурпурного тла естради. Дівчина білою рукою притримує розгойдані коралі намиста, а хлопець водно ловить її за стан, обкручує в танцю, голубить поглядом, усміхається німо і знову пориває зі собою, ген, кудись, де так вільно радісно пливеться ногам, як у розіграних ритмах того гопака, для якого, здається, нема естради, нема стін і нема меж. І згодом пориваюча стихійність українського танку захоплює публику так, як подих вихру і непереможний чар української музики: рядами крісел ноги гостей вибивають і собі такт гопака, уста пробують наслідувати тони музики, багато людей встає з крісел, щоб краще бачити танцюючих, а ви почуваєте, як вам хочеться скочити на естраду, вхопити голубу дівчинку за гнучкий стан і собі піти з нею гопака... І це найрясніший з усіх дотеперішніх аплявзів, що ним публика нагороджує нашу пару танцюристів, після чого наступає **козачок,** танцьований Остапчуком і також пятнацятьлітньою **Анґелею Гандзюківною.** Тут радість розгуляних тіл такжесамо майстерно віддана танцюристами, як і в першім танку, — дотогож дівчина ясна бльондинка, через що цілість образу доповнюється ще й золотими тонами. А не менше захоплює публику й остання танкова українська точка, а саме **чумак,** відтанцьований нашим молодим канадійським земляком, учеником Авраменка, студ. **п. Амброзом Головачем,** який від трох літ студіює у Відні музику. В народнім строю з домінантою барви ясно-червоної, з чумацьким батіжком, який підкреслює героя степу, танцюрист ніби жене на вздогін з вітрами, пливе проти хвилі Дністром, крутиться туманом, збиваним у степу бурею, а далі, під триюмфуючий тріск батога, ніби перемагає все, радісний, розгуляний і дужий, мов Запорожець після вдалого бою. І тут, ще виразніше, ніж при козачку і гопаку, почувалося, що подібна камерна естрада як у салі Гофбурґу, трохи завузька для такого стихійного танцю, як наш. Але публика розоплявдувалась так, що аж приява нашого хору трохи вспокоїла її, після чого почався спів. Мішаний хор, знаменито вишколений своїм невтомним і талановитим дириґентом, п. А. Гнатишином, відспівав Давидовського „Кобзу", далі „Гандзю" в аранжеровці Котка, і Давидовського „Стелися барвінку". Як бачимо — добір пісень був ріжноманітний і веселий тоном (в достроенню до стихійности виведених танків), а з технічного погляду був виведений теж гарно. І я думаю, що вся наша віденська кольонія притакне мені, якщо я на цьому місці висловлю щиру подяку як нашому дириґентови за його вже кількалітню доцільну і творчу працю над українським хором у Відні, так і п. Гридовому за його гідний признання провід у ділянці танків.

А тепер вернімся до самого закінчення нашого Вечора.

Ним був балєт **"An der schoenen blauen Donau",** уложений до музики безсмертного вальса Йогана Штравса, а танцьований танковою ґрупою артистки панни **Туссі Боґнер.** Це девять гарних мов ангели дівчат в ясно-голубих шатах з мережками білих як сніх придолів, якими вони в чудовою ґрацією виконують — відповідно до ритмів музики — костюмові фіґури по подобі пливучого Дунаю. Отак уже з їх самою появою та з першими акордами Донаввальса маєстатичний фестзаль просто дудонить від захоплених оплесків, але й заразже публика втихомирюється, і коли танцюристки панни Боґнер починають балєт, то на салі так тихо, що чути леготи їх війних мов пух костюмів. І скільки разів девять пар дівочих ніг у срібних черевичках повернеться в одну сторону прегарно хвилястим рухом, і девять струнких дівочих тіл і девять золотистих голов легко й війно нагнутися тудиж, то це ніби за кожен раз девять срібних і девять блакитних і девять золотистих хвиль пливуть естрадою у блаженній гармонії божеської краси. А далі—це вже одна-одинока симфонія, в якій з неземною природою обєднуються і тони музики і краса дівочих тіл і чар танку і сліпуча стрійність костюмів. І вам раптом — ще на довго перед кінцем балєту — стає чогось жаль і за молоденькими красунями і за їх балєтом і за Штравсовою музикою, і щось зітхає вам у серцю словами з Ґетового „Фавста":

Verweile doch, du bist so schoen!

ГАЛИЧАНКА ОПИСУЄ СТРАХІТТЯ ГОЛОДУ НА СОВІТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

„Дорогі Родичі! Давно ми до Вас не писали, таксамо як і Ви до нас; багато ми пережили горя за той час. Страшно про те думати і споминати: був дуже великий голод; боролися за життя зі смертю, живилися качанами з кукурудзи, товкли й мололи лупи з проса; і на те були жадні, листям з дерева, всякими бурянами живилися; не було на життя ніякої надії. Але Господь дав нам жити. Люди падали як солома, повимирали цілі вулиці. В деяких селах мало хто остався. Їли мами своїх дітей, діти їли свої мами, чоловіки — жінок; страшно думати. Боже, Боже, який голод був! Люди ходили попухлі як колоди; суне чоловік вулицею, голова як чвертка, ноги як коновки, живіт надутий, тіло — чорне як земля — потріскало, пухлятина тече як з мерця; страшно подивитись; іде і каже: їсти хочу, їсти. Інші повисихали на щепочки і в ході на дорозі падали. Ховали людей як скотину, без трумн, у вереті чи мішку; завезуть тачками чи теліжкою на двох колесах; хто й коней випросить у колхозі, завезе — без людей без попа. Бо нема Бога, нема нічого. Відвернув Господь лице своє від нас і сказав: не взивайте мене, я не чую вас; ідіть до тих богів, що ви наробили. О Боже, слава Тобі за всі діла Твої!... Дорогі Тату і Мамо, напишіть, як живете, чи здорові, чи хто Вам помагає в роботі, чи маєте що їсти, чи маєте корову, свині, кури; чи ходять ще у вас до церкви, бо ми вже забули за церкву; в нас нема неділі, ні свята; напишіть, Дорогі Родичі, коли сила Ваша потягнутись на марку, і хай Вас Господь хоронить від такого голоду, який ми бачили і пережили! Цілую Ваші руки і ноги. Кланяйтесь від мене братам, сестрам і всій моїй родині".—(„Новий Час").

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

Проситься відділових секретарів присилати повідомлення про всякі збори принайменше один тиждень перед зборами.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Василія, від. 214, відбуде піврічний мітінг в неділю, 17-го червня, в годині 6-тій ввечір. Проситься усіх членів не опустити цього мітінгу, бо маємо важні справи до полагодження. — Стефан Семерак, предс.; Іван Дорош, кас.; Стефан Завадівський, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, подає до відома усім своїм членам, що мітінг відбудеться в неділю, 17 червня, в годині 1-ій пополудни, в галі Народ. Помочі, 525 В. Раси Еве. Довгуючі члени повинні вирівнати свій довг перед піврічним рахунком, бо інакше будуть суспендовані. Проситься членів привести нових членів на збори і вписати свої діти до У. Н. Союза. Будемо переписувати членів до нового роду обезпечення. Дорослі діти повинні переписатися до старших членів, а дістануть безплатну однорічну вкладку. — М. Терлецький, предс.; М. Кеґут, кас.; Т. Нановський, секр.

БЕНТЛЕЙВІЛ, ПА. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 109, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться в неділю, 17-го червня, в годині 1-ій пополудни, в домі секретаря. Є дуже важні справи до полагодження, тому проситься усіх членів прийти на цей мітінг. Члени, котрі не можуть прийти, щоб дали знати секретареви, чи хочуть календаря У. Н. Союза на 1935 рік. Іван Александер, предс.; Михайло Твардонь, секр.

КЕМПБЕЛ, О. Тов. Сокіл, від. 218, повідомляє, що піврічний мітінг відбудеться в неділю, 17. червня, в годині 2-ій пополудни, в У. Н. Домі, 165 Гордон Еве. Буде піврічний звіт. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Мих. Стихура, предс.; Д. Стецьків, секр.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. Тов. ім. Богд. Хмельницького, від. 137, повідомляє своїх членів, що піврічний мітінг відбудеться в неділю, 17. червня, в годині 2-ій пополудни, в гали парохіяльній. Кождий член повинен прибути на цей мітінг, бо буде звіт контр. комісії за 6 місяців. Хто з членів бажає отримати календар У. Н. Союза на слідуючий рік за заплатою 30 ц., як було колись, просимо зголоситись до секретаря. Хто ще не змінив грамоти на нову, нехай принесе свою стару грамоту на мітінг. Хто з членів має знакомих, котрі хотіли б вступити до Тов. і Союза, нехай прийде з ними на мітінг, де будуть приняті без вступного. — Микола Лубоцький, предс.; Іван Терлецький, кас.; Михайло Колодруб, секр.

FAMINE IN UKRAINE

MEMORANDUM
OF THE UNITED UKRAINIAN ORGANIZATIONS OF THE UNITED STATES.

(6)

Grain Left to Rot.

Failure to harvest the crop? It seems incredible in a country where millions had been dying for want of bread. But I saw with my own eyes, in the fertile farmlands of Soviet Ukraine, field after field covered with ungarnered grain, that had been allowed to rot wrehe it had grown and ripened and been cut.

There were districts where it was possible to travel for a whole day between these fields of blackening wheat, seeing only here and there a tiny oasis where the harvest had been got safely in.

"It's because so many farmers starved or were shipped away last spring," was one answer which I got repeatedly, when I inquired about this mysterious waste.

Yet to replace the peasants who were no longer available, millions of city workers were transferred from desk and factory to work in the fields. And work they did—every man and woman of them—for fourteen hours a day until they cracked under the strain.

I was told of one case where, out of a hundred city workers who were drafted to a certain farm for the harvest, only seventy returned alive. And there were countless instances in which members of the harvest brigades were in bed for weeks, seriously ill, as a result of their labours in the fields.

It was not altogether the unaccustomed work which was responsible for this. If they had been properly fed most of them could have stood up to it. But they were expected to perform this arduous toil on a diet which consisted mainly of cabbage soup. Bread was as scarce in the midst of that abundant crop as it was everywhere else in Russia.

Again it seems inconceivable. But the same rule applied to those "volunteers"—technically, at least, they were volunteers—from the cities as had always been enforced with the peasants. Not one cupful of grain had to be kept back or use by the harvesters under pain of death. All must be delivered to the Government granaries, situated, perhaps, then or twenty miles away.

Eating the Farm Horses.

And not one ounce of it could be returned to the farms until all the harvest was in, and the central authorities in Moscow had decided what percentage of it was to be retained and what portion might be allowed to go back.

It must be remembered that many, at least, of the volunteers and peasants were already weak as the result of prolonged privation, and the city workers were unskilled and clumsy. When the starvation regime continued over the harvest, it was no wonder none of them was capable of doing a good day's work.

Even when, despite all this, the grain was cut and piled into shocks on the fields, it was often impossible to transport it to the Government centres. Many of the peasants' horses had been killed when their owners were forced into collective farms; others were eaten later on, when the food shortage became more acute. The few which remained were as gaunt and emaciated as the villagers themselves, and quite unfit for heavy work.

At first it was thought that this would not matter. There would be motor transport from the cities. But when it arrived it was found, in the great majority of cases, to be quite inadequate. So the cut grain blackened and rotted in the shocks.

Yet so good was the crop, it may be that, in spite of this appalling waste, the actual deliveries to the granaries were better than those of the previous year. Even those who mentioned this possibility, however, were doubtful if that would mean any real improvement in this year's bread supply.

There is an ironic reason for this. Under the Second Five Year Plan, which is to make Russia a land flowing with wilk and honey—and manufactured goods—new machinery is required, and must be bought from abroad. But to buy machinery money—or credit—is necessary, so exports must be maintained. And prices remain low, which keeps down the value of the goods which the Soviets send overseas.

Wanted for the War Chest.

So many Russians, I found, were asking the question: Would the authorities be able to sell a sufficient quantity of other commodities for their purpose, or would they be forced to send abroad part of the precious grain so urgently required at home?

"But surely," I said to one of my informants, "surely they wouldn't try to export wheat when lives are in the balance?"

He shrugged his shoulders.

"Machines are more important than men," he said. "Even if we don't export any of it, I expect that there will be some of it wanted for the War Chest."

He went on to explain that the situation in the far East was so grave that the Government had no choice but to build up reserves of food and essential stores for use in the event of emergency.

"Work Or Starve!"

"Soldiers must be fed," he said, "and the peasants are sullen. It would be no use appealing to them to grow more food. Instead, they'd probably be more difficult to deal with. At present it's only the Red Army that keeps them at work and gets in the crops for the State granaries. Every soldier at the Front would be one less to keep them at it."

I gathered from other remaks this man made that he believed that a considerable portion of the wheat crop of 1932 was put aside in this way, and that this was the real cause of last year's famine. He was an intelligent, educated person, and he discussed the whole business in a curious, detached way, as if nothing really mattered.

From other sources I heard whispers of a still stranger and more dreadful possibility—that some of the leaders of Russian Communism to-day might regard the continuance of the famine over this winter as being quite useful, because it would drive home to peasants and factory hands alike the grim but essential lesson: "Work or starve!"

Personally, I find it difficult to believe this—it is too inhuman! —but I know that one British agricultural expert, who has travelled widely in Russia, and knows the psychology of its rulers, has suggested quite seriously that the famine may be starvation "according to plan."

No Time for Politics.

Russia, he says, has been on short commons for years; but if a certain proportion of the hungry population were allowed to die off, thre would probably be no dificulty in growing sufficient food for the rest. And he seems to think it quite possible that the central economic planning of the Soviet is now being applied to the ghastly task of equalising by this dreadful means the demand for food with the supply.

It is only right to add that other competent observers, to whom I have repeated this theory, are quite convinced that it is wrong.

"At the same time," remarked one of them, "there is much to be said, from the Soviet authorities' point of view, for keeping the population on short commons.

"If food is scarce, everybody is devoting all his energy to getting it. No trouble is to great, no period of waiting to long, if only there is food at the end of it. The result is that no one has any time or energy left for politics.

"And that, of course, is very convenient for the Communists. They are only a small minority of the population, and, as they themselves must know quite well, even Terrorism wouldn't keep them in power if once a mass movement against them got going.

"But there is no chance of such a mass movement—people are too busy trying to get enough food to keep on living from day to day. So, however much they may dislike the government, they don't combine against it!"

Perhaps the most plausible of all the explanations I received, however, came from a foreign engineer with whom I talked.

"The Russians are doubtless building up reserves in readiness for a possible war," said this expert. "But the real trouble is that their planning has started from the wrong end. They've sacrificed agriculture to manufactures, and been so busy putting up the world's biggest factories that they've let the world's biggest wheatfields go to rack and ruin."

There is a good deal of truth in that. And the application of Communist theories to agriculture has certainly been disastrous. All over Russia the Soviets have tried to stamp out the kulaks, or rich peasants.

(To be concluded)

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЯК ГУРА, ТО ГУРА.

Большевицькі газети роблять великий рейвах з приводу признання Росії Малою Антантою.

15 літ ті самі большевицькі газети таврували Малу Антанту як злодіїв і грабіжників. За 15 літ Мала Антанта не змінилася. Вона й нині така, як була давніше, коли її большевицькі газети лаяли як союз злодіїв і грабіжників.

Отже большевицькі газети повинні виразно заявити: „Гура! Велика побіда для Росії! Вона пристала до злодіїв і грабіжників!"

ЗУБ ЗА ЗУБ, ОКО ЗА ОКО.

На однім передмістю Варшави напала банда польської молоді на жидівську бібліотеку та вбила 1 Жида і ранила 30. На іншому передмістю вбито одного жидівського атлета.

Того самого дня в місті Асбері Парк, в Америці, конвенція Федерації Польських Жидів ухвалила подяку польському урядови за його становище до Жидів.

Зате жидівське бюро пише брехливі вісти, що, мовляв, Українці роблять погроми проти Жидів, щоби нищити жидівський бізнес.

ЧАСИ ЗМІНЯЮТЬСЯ.

Мексиканський суддя, котрому прийшлося розсуджувати, котра з двох Мексиканок є матірю дитини, до котрої обидві признаються, мав завдання, зовсім соломонівське завдання. Жидівський цар вийшов з клопоту підступом, кажучи жовнірови, очевидно, тільки на пробу, розрізати спірну дитину на двоє. Мексиканський суддя певно знав про суд Соломона, але за Соломоновим прикладом не пішов.

Чому не пішов? Чи тому, що припускав, що про Соломона суд знав не лише він, але й обидві жінки? Чи може не вірив узагалі в розум Соломонового суду? Чи може мав кращий спосіб розглянення такого спору в розсліді крови матерей і дитини?

ГОТОВ ВЕРТАТИСЯ НА ПРЕСТОЛ.

У розмові з одним англійським газетярем бувший німецький цісар Вільгельм запевняє Німеччину, що він готов вернутися на престол, як його Німеччина запросить.

У це цісарське слово світ повірить. Тільки світ не повірить так легко, щоби Німеччина кайзера запросила.

Німеччина має нині людей, які роблять Німеччині ту прислугу, яку робив кайзер, нині, чи краще, robiть як він.

ЧОМУ „НАЙ БУДЕ, ЯК БУВАЛО"?

Американські газети нині повні промов, виголошених з нагоди закінчення шкільного року по вищих школах Америки. Між ними трапляються навіть розумні річи. Інакше не може бути, коли зважити, скільки цих промов виголошується.

Цікаві річи сказав, приміром, проповідник на закінчення шкільного року в колеґії Васар у Покіпсі, Ню Йорк. Він остерігав слухачок перед душевним захитанням, яке повстає при зіткненню зі світом по виході зі школи. Багато дівчат мусять перший раз подивитися на світ отвертими очима. Декому відкриття очей приходить трудно, наче яка операція. З відкриттям ідуть болі: укінчений студент думає, що цілий світ до нього належить; а тут він мусить переконатися, що так воно не є. Це болюче довідатися, що так воно не є. Треба відваги подивитись на цей факт отвертими очима.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Ювилейне свято Батька Союза.

Злучені Союзові відділи, а то 245 і 116 з Трентону, Н. Дж. та 362 з Брістол, Па., відсвяткували в неділю, дня 27. травня, сорокліттю річницю існування У. Н. Союза. Ювилейний Комітет складається з урядників усіх трох відділів. На чолі комітету стояв один з найстарших членів, а бувший головний урядник У. Н. Союза, гром. Павло Стадник. Дальшими членами були: Михайло Диманський, касієр, Йосиф Квасьний, секретар і Й. Осерчук, С. Ляхевич і І. Сидорський, контрольори.

День перед святом відправлено в укр. прав. церкві за членів відділів Службу Божу, а в день свята панахиду за померших членів У. Н. Союза.

А пополудні відбувся святочний концерт в Інтернешенел Інститут. Саля була заповнена членами і гістьми. Вступне слово виголосив голова комітету, гром. П. Стадник, витаючи численних присутніх. Це була щира Союзова промова, яку виголосив бесідник майже зі сльозами в очах, бо так був зворушений.

Потім виступив хор зі своїм диригентом о. Л. Кушніром і відспівав гимн У. Н. Союза та вязанку народних пісень, які виконано дуже гарно.

Головну промову виголосив головний рекордовий секретар, Дмитро Галичин, витаний сердечно присутніми, котрий змалював довгу і так цікаву історію У. Н. Союза. Та підкреслив, що та віра, з якою почали наші піоніри класти перші підвалини під нашу орґанізацію, жиє між нами далі й додає нам нової завзятости до нової праці для Союза й народньої справи.

Гимн У. Н. Союза по англійськи віддекламував шістьлітній хлопчина Е. Іваськів. Панна Гульган віддеклямувала „Витай, Батьку", а панна Диманська „Волюнтір фор Юкрейн". Деклямації випали знаменито. Публика не щадила виконавцям оплесків. Потім виголосив п. Д. Галичин ще мову для молоді англійською мовою. А на закінчення виступив ще хор. Кінцеве слово забрав п. Стадник і запросив присутніх до церковної галі на святочну вечерю.

На вечері був тостместром п. Галичин. Він теж виголосив довшу промову і покликував урядників усіх трох відділів до слова. Говорив ще о. Кушнір на тему „Наш Батько Союз". Настрій на вечері був надзвичайно гарний. Ніхто не хотів вставати від стола. На конець треба згадати і за наших чесних громадянок, що зладили смачну вечерю. Були це пані: Стадник старша, Стадник молодша, Диманська, Шевців і Іваськів.

Іван Сабат.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Г. Ф., Ню Йорк. — Просимо зголоситися особисто до редакції в справі Вашого допису про юнію вмивачів вікон.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РАРІТАН, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 332, повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю, 17. червня, в годині 2:30 пополудни, в Укр. Домі на Колфакс вул. Просяться усіх членів і членкинь явитись точно на це зібрання, бо будуть важні справи до полагодження. Довгуючі члени мусять заплатити свої довги, бо о. Гуслевич... справи... і вирівнають свої залеглости. — Марія Туранська, фін. секр.

КОГУС, Н. Й. Бр. св. Петра і Павла, від. 57, повідомляє усіх членів, що звичайний мітинґ відбудеться в суботу, 16 червня, в годині 7-мій ввечір, в галі парохіяльній. — Гр. Недільський, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний місячний мітинґ відбудеться в неділю, 17 червня, в годині 2-гій пополудни, в галі церковній. Довгуючі члени щоб заплатили свій довг, бо будуть суспендовані. Будемо приймати нових членів і вибирати делегатів на Конвенцію. — І. Скоцпець, предс.; Н. Клебан, кас.; І. Марковин, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДОВКОЛА КЛИЧА „СВІЙ ДО СВОГО".

Розумний і практичний клич „Свій до свого" має між іншим на меті відзвичаїти Українців від зависливого відношення до українських купців і торговців. Цей клич, так широко применений у Рідним Краю, потребує якнайчастішого повторювання і примінення між Українцями в Злучених Державах і в Канаді. Купувати у своїх, підтримувати українських бизнесменів, ті кличі повинні викорінити вперту думку, що висловлюється такими фразами: „О, він хоче з нас жити? Нехай іде до шапи робити, як я роблю. О, я не поможу йому збогатитися. Або він ліпший, як я?" і т. п.

Однак не лишень покупці з національного обовязку повинні причинитися до вкорінення і виконування клича „свій до свого". Той клич повинні поглибляти також і продавці-бизнесмени. Бо діється так, що український бизнесмен сподівається, що всі Українці повинні в нього купувати, але зі свого боку він не робить нічого, щоби їх до того принаглити.

Конкуренція в торговлі зродила багато ріжних-преріжних способів, що ними приманюється покупця до склепу. Не буду про всі ті способи говорити, бо, сказати правду, в подробицях, я з ними не познакомлений. Можу говорити лишень на основі загальних помічень. За подробицями уладження склепу, відношення до покупців і приманювання їх треба глядіти в ріжних журналах, що присвячені ріжним ділянкам бизнесу. Адже мають такі журнали не лишень великі торговці, що ведуть свої бизнеси на велику скалю, але й оті дрібніші торговці, з якими стикаємося що дня, як гросерники, бучери, погребники, а навіть салуністи.

Хоч ик неміло це говорити, однак в інтересі правди треба сказати, що є деяка ріжниця між склепами, веденими нашими бизнесменами, і чужими. Коли входите до склепу прогресивного американського бизнесмена, то найперше вам впадає в око взірцева чистота. Усюди чистесенько: чиста підлога, світяться вичищені скляні скрині, приємно вражає чистота виставлених у них товарів. Мясо ніколи не лежить на столі, але завжди воно під склом, в скрині, через яку проведено холодячі рури. На шафах поуставлювані у зразковім порядку пушки з ріжними продуктами. Нема мух. Нема немилого запаху. Бизнесмен і всі його помічники убрані чисто — біло. В них чисті руки і вони не щадять мила й води, щоби час від часу обмити руки.

В українських торговлях буває дуже часто навпаки: прийдете до скрепу і вам відразу в очі впадає нечистота. Брудна долівка; скляні скрині давно нечищені, на них порох і бруд; в склепі літають рої мух; мясо лежить на столі, аж почорніло; на нього сідають мухи, пасуться й осідають бактерії; воно аж тхне поганим задихом; в куті буває менша, або більша ледівня, але в ній переховуються лишень великі кусні мяса; на полицях розкидані без ладу пушки; наш бизнесмен носить старий, замащений „светер", а якщо і має білий, полотняний плащ, чи фартух, то білого на тім мало, лишень повно плям, смальцю, крови і т. п. Таксамо убрані помічники; і в „боса" і в помічника брудні руки, — їм, видно, не так солодко підтримувати знакомство з водою і з милом.

Не кажу, що так є в кождій українській торговлі. Знаю таких Українців-бизнесменів, що зразковим уладженням своїх крамниць, чистотою крамниці і особистою, навіть нераз перевищають чужих. Але ніде правди діти: таких українських бизнесменів не знайдете багато.

Дальше: приходите до прогресивного американського стору, то до вас відноситься ввічливо. Для кожного покупця миле повитання і до кождого гарне відношення. Якщо вам не подобається один товар, вам пропонують купити інший. Нема вибухів гніву, нема образливих слів. Відразу бачите, що бизнесмен старається своїм відношенням зберегти вас за „костумера".

Чи так буває в нас? Без сумніву, що в багатьох випадках так. Але буває також, що бизнесмен до вас тільки буркне, згори на вас подивиться, немовби то не він йому ласку робите, що в нього купуєте, але він вам робить ласку, що вам продає. Коли ви хочете прим. телятини, вам коротко скажуть: нема. Більш нічого. Або коли вам не подобалось мясо, бо застаре, або затовсте, — вам кажуть: а ти в старім краю що їла? Таких і подібних випадків не зраховав би. Що це не причиняється до підтримання клича „свій до свого" — не треба й казати.

Для примінення покупців прогресивний бизнесмен уладжує час від часу т. зв. „сеціяльний випродаж". В означений день він продає по нижчій ціні такі, чи інші товари. В такі дні до нього приходить багато людей, з яких деякі від того дня починають у нього постійно купувати.

Для примінення покупців прогресивний бизнесмен старається продавати свої товари з невеликим зарібком. Його зарібок на даним предметі буде невеличкий, але зате число його покупців буде більше і він з меншим зарібком більше продасть і більше заробить.

Для примінення покупців прогресивний бизнесмен не допустить до того, щоби в його крамниці велися сплетні, а вже нікали сам не буде нікого обмовляти і чорнити, бо знає, що це йому лишень пошкодить.

Коли прогресивний бизнесмен тратить покупця, то він ніколи не показує свого гніву і невдоволення. Він питає себе: чому я стратив свого „костумера"? В чім полягає моя вина? Чи моя крамниця нечиста, чи мої товари гіршої якости, чи я сам і мої помічники не вміємо обходитися з людьми, чи мої ціни зависокі, чи я образив покупця? Прогресивний бизнесмен добре слідкує за тим, що приманює „костумерів" до крамниці його конкурента. І як лишень побачить якісь улїпшення в крамниці конкурента, він знає, що мусить іще кращі уліпшення завести в себе, щоби не тратити покупців і зарібку.

Гадаю, що над тим повинен застановитись неодин бизнесмен.

І ще раз скажу: Розумний і практичний клич „Свій до свого", Українці повинні підтримувати українських бизнесменів! А українські бизнесмени повинні подбати, щоби з їх сторони зроблено все можливе, щоби клич „Свій до свого" не терпів від них самих.

„Костумер".

АНСОНІЯ, КОНН.

В 50-ті роковини уродин української патріотки, Агафії Бундзяк.

Рідко коли приходиться бути на таких роковинних уродин, як справлено для пані Агафії Бундзяк дня 5-го травня ц. р. в Ансонії, Конн.

Простора галя заповнена молодіжю, дітьми і старшими. Молодіж у більшому числі. Всі прийшли вшанувати паню Агафію Бундзяк.

Ювилятка, це оригінальний тип української патріотки. Родилась тому 50 літ в Коломийщині, в бідній селянській родині. Ще за дитинства осталась круглою сиротою. Через непорозуміння в дома лишає село, свою хату й іде в світ за очі. Ціле своє дитяче і молоде дівоче життя тиняється у наймах у польських панів. Там на свої очі бачить кривду і збиткування польських грабіжників над українськими селянами. Ця кривда відається в її душу й вона постановляє помагати своїм людям, щоб облегчити їх долю.

З такою постановою в серці приїжджає до Америки. Тут працює тяжко. І бере живу участь в українському житті.

Приходить українсько-польська війна, а за нею лихоліття наших скитальців і стрільців. Із питомою їй жертвенністю посилає поміч кожному, хто звертається до неї. Утримує українських студентів в університетах.

З повстанням Української Військової Організації на українських землях постійно підпомагає діяльність цеї організації, бо знає зі свого власного досвіду, що лише боротьбою добудемо своє право на рідній землі.

І так проходить її життя. Приїхавши до Америки, навіть слабо уміла читати українське письмо, а писати зовсім не могла. Та це її не знеірило. Вона пізними ночами, по праці, вичується писати та по українськи і перечитує твори Шевченка і Франка та в цей спосіб кристалізує свою українську душу. А ось тепер — станьте з нею на розмову, то Вона може цитувати цілі уступи з повістей Франка.

Один з промовців на згаданому ювилею порівнав її долю до долі України. Незвичайно чутлива на терпіння українського народу, Вона нераз відхорує та відлежить, коли почує про такі потрясаючі факти ворожих катувань, як ось смерть Біласа і Данилишина.

Тепер її великим бажанням є, щоби тут роджена молодь для нас не пропала. Тому в Ансонії і Ню Гейвен старається завжди зробити щось корисного для молоді. Недавно подарувала гарне радіо для української молодіжи в Ансонії. І в інший спосіб старається про те, щоби молоді було мило і радісно при українській роботі та в українськім життю. За це молодіж дуже любить і шанує ювилятку, а доказ цього дала своєю численною появою на її 50-літньому ювилею.

Забава, яка відбулася в її честь, пройшла серед великого захоплення. Було на ній багато сміху й сліз.

Згадати належить, що такий самий ювилейний вечір, при участи великого числа загалу, зокрема молоді, тиждень перед тим уладили для пані Агафії Бундзяк також громадяни в місті Ню Гейвен, Конн. Забава та випала таксамо величаво, як і в Ансонії.

На цей вечір прибули також члени Центральної Управи ОДВУ, щоби пошанувати українську патріотку та свою велику приятельку.

Тостместром був відомий громадянин, добр. А. Мерещак.

На забаві не забуто і про визвольну боротьбу. Заряджено збірку на салі і зібрано суму $45, які в цілости переслано на боєву акцію. Жертвували: пані Агафія Бундзяк $10; В. Калина і Д. Литвин по $2; А. Лешняк $1.50; по $1: Т. Свистун, Т. Федусь, М. Новак, Е. Скоцко, А. Мерещак, І. Шуран, І. Радзіх, М. Горбовий, М. Мужій, Й. Крук, Р. Оліяр, В. Семчишин, М. Тута, Параска Тута, Е. Табака, Анна Кунцевич; по 50 ц.: І. Рогач, А. Зборівська, Я. Короташ, Катрина Шенгера, Ю. Лесів, Г. Кушнісь, І. Приймачук; К. Марущак 75 ц., М. Мирон 75 ц. — Решту зібрано дрібними датками.

Ще треба згадати, що все випало так гарно завдяки прекрасній обслузі відомих місцевих пань, відомих із громадської діяльности та великих приятельок пані Агафії Бундзяк.

Гість.

RADIO.

ПОВІДОМЛЕННЯ.

Подаємо до відома всіх шановних слухачів Української Радіо Програми Нашого Базару, 151 AVE. A, N. Y. C., яка відбувалась в неділі від год. 9-тої рано зі стації WOV, що ця програма, через всім Вам відомі перешкоди, буде відбуватись в інший час та мабуть на іншій стації, про що в короткім часі оголосимо в Свободі. 139

Здорові були!

П. Задорецький.

РАДІО.

В неділю, 17-го червня, в годині 8:30 до 9:30 рано „В ДЕНЬ БАТЬКА", зі стації W.I.N.S. 1180 кс. відбудеться програма Сурми. Буде грати Сільська Орхестра, також буде скеч „Василь і Маруся" під назвою „Стріча Василя з Марусею і поворот батька з форшпану". Накрутіть своє радіо зарані, щоби нічо не опустили. Цю програму присвячується Українській Громаді в Перт Амбой за щире підтримання української програми на радіо Сурми. 139

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БЕЙОН, Н. Дж.

На домівку „Рідної Школи" в селі Воробіївці, повіт Тернопіль.

Коли розважимо всі ті відомости з Рідного Краю, які доносить наша й світова преса, і те, що оповідають очевидці, котрі звідували Рідний Край, то стає ясним, що свідомість нашого народу постійно зростає.

Деякі місцевости, що колись були глухими кутами, де темноту клалося як зразок старої „політики" — нині є свідомими громадами.

Коли чверть міліона батьків ідуть до голосування (плєбісциту) за українську школу, не зважаючи на переслідування, арешти і кари, то це є доказ, що на Рідній Землі є велика армія свідомих громадян, котрі розуміють, що старими методами (моя хата з краю) годі тепер відперти польський наступ.

Осередком, збірною точкою, звідки наше громадянство може черпати своє знання, є наші установи, а найважнішою установою під теперішню пору являється „Рідна Школа".

Ми, в Америці, повинні тішитися, що може помогти Рідному Краеви в його боротьбі. Ми повинні бути гордими, що нам припав обовязок, який сповняли в протягу нашої історії наші князі й гетьмани й інші знатні особи, яких історія згадує, а які були фундаторами багатьох церков, шкіл і монастирів, звідки розходилася просвіта по Україні.

Як ми згадуємо їх за їх добрі діла, так будуче покоління буде згадувати ті організації, ті комітети і тих громадян, котрі тепер дають поміч Рідному Краеви. Наші жертви є мірилом нашої свідомости; жертвами кристалізується характер, закріплюються здобутки народу.

Про діяльність комітету несення помочі рідному селу Воробіївці, тернопільського повіту, який працює для рідної справи, вартує теж згадати. На просьбу громадян згаданого села, помогти збудувати три-поверховий дім для приміщення „Рідної Школи", читальні „Просвіти" і Кооперативи, — зорганізовано в Бейон, Н. Дж., комітет, який досі вислав на призначену ціль 200 долярів.

В комітеті працювали громадяни: П. Борис, П. Кудрик, А. Рейтар, і М. Хомин. — На тую ціль уладжено забаву, з якої прийшло доходу $117.50, а решту зібрано поміж знакомими і приятелями. Жертвували: А. Рейтар $17.75; П. Борис $12.75; по $10: П. Кудрик і М. Хомин; по $5: М. Лехник, В. Дзінковський, і О. Лотоцький; по $2: В. Дзюбанівський, Д. Форштей, В. Мельничук і А. Мороз; по $1: І. Ґабрилович, С. Вінарський, М. Паходок, О. Корилло, Т. Мудрий, Й. Ґалка, Н. Редьква, І. Никифорик, і В. Фалінський.

По висланню $200 одержано з рідного села письмо в якім висловлюють подяку заморським землякам. Між іншим з краю пишуть: „Ми глибоко одушевлені тим, що ні безмежні простори, які ділять нас, — ні нужда, котра змусила вас шукати кращої долі за океаном, ані той довгий час, відколи ви розсталися з Рідним Краєм, не зуміли заперти у ваших душах памяти, не зуміли згасити у ваших серцях любови до свойого рідного гнізда. Память про вашу щедрість останеться на все в серцях не тільки наших, але й наших грядучих поколінь. При вашій помочі ми поборемо всі перешкоди і здвигнемо твердиню, яка буде вашою й нашою гордістю, котра буде кузнею ковалів кращої долі".

Тепер пару слів до вас, Дорогі Земляки, односельчани, як також із сусідніх сіл: Цебрів, Корівці, Глядки, Черняхів, Серединці, Висипівці, Покропивна й Озірна. — Хто ще не причинився своєю жертвою цій добрій справі, просимо приняти до відома, що цей комітет продовжує дальше свою працю. Гарно буде, коли всі причинимося, хоч і малими жертвами, до здвигнення святині знання і науки. — „Рідної Школи".

Не говорім, що це не в нашому селі, бо коли вам треба буде помочі, то ми також не відмовимось. Ми не обмежуємось тільки до свого села. Всіх нас очі звернені до золотоверхного Києва. Там є серце України, а наш обовязок є плекати визвольного духа на всіх частях нашої поневоленої землі.

Інтересованих просимо звертатись до скарбника комітету:

Andrew Reytar
165 West 30th St.,
Bayonne, N. J.

Також відбудеться на ту ціль ще одна забава у вересні ц. р. в Уранськім Народнім Домі.

Хочеться вірити, що наші заходи при помочі свідомих земляків увінчаються і тепер добрим успіхом.

В. Мельничук.

ЮТИКА, Н. Й.

Збірки на старокраєві народні цілі.

З нагоди Великодних Свят при товариській забаві у громадянина Теодора Сеня зложили по $1: Теодор Сень, Микола Дячок, Василь Білоус і Григорій Тиран. Разом $4.

Дня 26-го травня відбулось приміряне весілля Миколи Конопельського, сина Войтіха і Анни Конопельських і Марії Барбушак, доньки Миколи і Катерини Барбушак. Весілля мало чистий український характер. При веселій забаві гості співали тільки моральні і патріотичні пісні, а також пригравала своя орхестра з української, тут уродженої молоді. По принагідній промові місцевого священика, о. Йосифа Ялечка, гр. Михайло Гумницький підніс гадку, щоби гарне весілля згаданих молодят виявити збіркою на старокраєві національні потреби, а найбільше, щоби не забути високо ідейної праці УВО. Тоді о. Ялечко змалював присутнім гостям патріотичну діяльність У.В.О. Отець Ялечко і Михайло Гумницький, зі своєю жінкою Анною, пішли по збірки та зібрали 12 дол. і 53 центи. Жертви зложили: Молодята: Микола і Марія Конопельські 2 дол. По 1 дол.: о. Й. Ялечко, Войтіх Конопельський з жінкою Анною й Михайло Гумницький з жінкою Анною. По 50 ц.: Марія Согорівець, 74-літня старушка, бабуня молодиці Марії, Михайло Читайло, Волод. Конопельський, брат молодого; Дамян Матвіїв, предсідник церковного комітету; Катерина Барбушак, мати молодої; Тетяна Прунько, Катерина Стар і Петро Ликтей. По 25 ц.: Ануся Колеса, Степан Кацюба, Іван Лабай, Микола Барбушак, батько молодої, Михайло Сорона, Марія Підкова, Іван Відай, Гринько Слободян, Павло Медведик і Іван Машиль. 1 дол. і 3 ц. дрібними датками. — Разом $12.53, і ті всі жертви, то є $16.53, вислано до краю через „Обєднання".

Принагідно згадати належить, що в неділю, 27-го травня ц. р., заходами Горожанського Клюбу, а за стараниям урядників, громадян: Луки Ґарматюка, Петра Ликтея і Михася Дановяка, виставлено драму на 4 дії, „Бондарівна" І. Тобілевича (Карпенка Карого). Грали слідуючі аматори: Теодор Ремізовський, п. Юлія Киман, Семен Романюк, Олександер Кашубів, п. Катерина Слободян, Дмитро Гербовий, Петро Ликтей, Ґануся Дановяк, Лука Ґарматюк і інші. Загально беручи, вистава випала добре. Понисались найкраще: пані Юлія Киман в ролі Тетяни і п. Т. Ремізовський як старий козак Бондар.

Місцевий.

Двійник.

Два подорожні сидять напроти себе в залізничому вагоні. Один починає балачку.

— Перепрошую вас, та ви такі дуже подібні до близької мені особи.

— Так, це трапляється.

— А саме до моєї власної жінки. Ви подібні до неї наче дві каплі води. Чоло, очі, ніс, за винятком — вусів.

— Таж я зовсім не маю вусів.

— Одначе моя жінка має вуси.

Між молодятами.

— Мушу тобі признатися, що я не вмію варити.

— То цікаве, — відповів він — Я також мушу тобі признатися. Не маю зовсім грошей тай не можу тобі дати нічого на варення.

У Польщі появився розпорядок, що залягаючі податки можуть селяни платити також продуктами. Селянин приніс за податок яйця й інші продукти.

Скарбовий службовець: — Алеж господарю! Таж ті яйця смердячі!

Господар: Бо то прошу пана, це за податок із минулого року!

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (8).

Ніхто зі звичайних людей не був би догледів плятформи на дереві, але Тарзан побачив її. В одній хвилі вона була під ним, а в наступній хвилі вже над ним. Так скоро вискочив угору Тарзан, почувши з плятформи гаркіт звіра.

У відповідь на цей гаркіт з грудей Тарзана добувся теж дикий, придушений рев — осторога пантері, що вона пішла на несвоє леговище.

Тарзан посувався поволі по галузі. В руці він держав мисливський ніж, котрий він дістав від свого покійного батька, — його перша зброя, котра дала йому перевагу над усіми звірами джунглів.

Він сподівався, що йому не буде треба вживати ножа. Він знав, що більше битва у джунглях рішається простим гарком, ніж справжньою бійкою на життя й смерть. У джунглях, як і поза джунглями, вжирано вдавання.